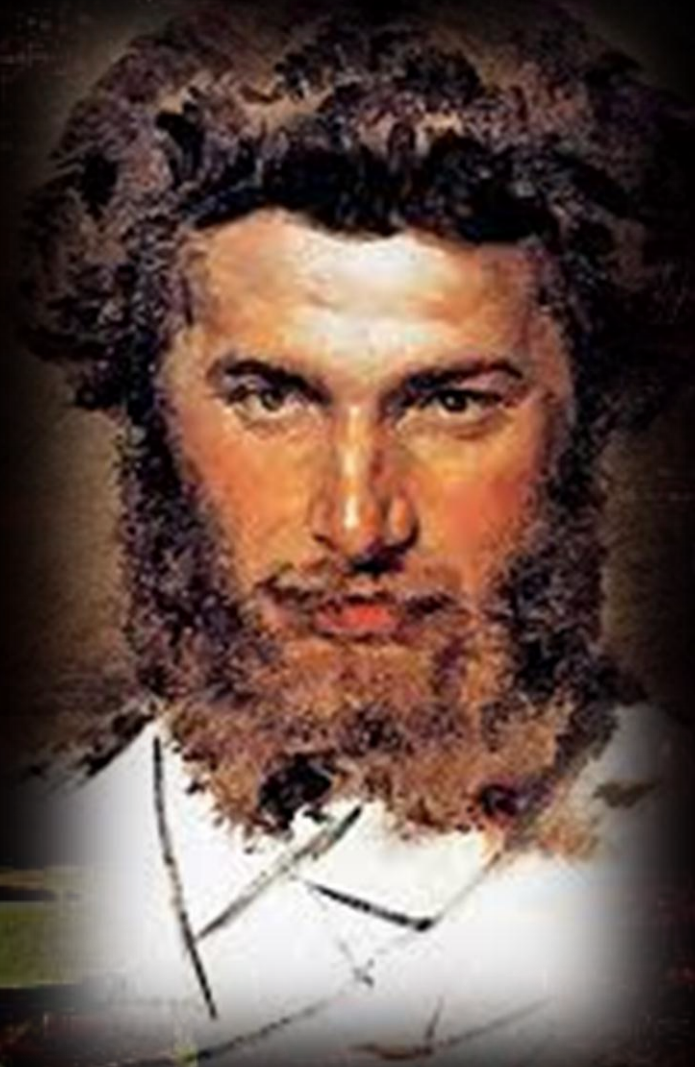

Магічний сеанс у Куїнджі

*185 років від дня народження Архипа
Івановича Куїнджі (Куїджі (1841–1910))*

*Віртуальну виставку
підготувала
бібліотекар ч/з № 1
Алла Любарець
Кількість джерел : 7*

2026

Архип Іванович Куїнджі (1841–1910) – один із найяскравіших художників українського живопису, академік, професор живопису, педагог, благодійник. Видатний художник-пейзажист народився і виріс в Маріуполі. Майбутній художник з'явився на світ у родині бідного шевця-грека, але рано залишився сиротою і жив у великій бідності. Маленьким Архипом опікувались родичі по батьківській лінії. Потяг до живопису у нього з'явився в той час, як він тільки почав ходити, тобто із самісінького дитинства. Він малював, де тільки міг – на клптиках паперу, стінах, парканах. Архип Іванович був самоуком. Підлітком мріяв навчатись у Айвазовського, але знаменитий мариніст, чомусь не розпізнав у хлопчині великого обдарування.

У 1865 році юнак вирішив вступити до Академії мистецтв, проте перші дві спроби виявилися невдалими. Нарешті в 1868 році створена ним картина «Татарська саля у Криму» (не збереглася до наших часів) була відзначена на академічній виставці, й це надало Куїнджі звання вільного художника. Знаковим для художника став 1878 рік. На Всесвітній виставці в Парижі були виставлені твори художника, що викликали загальне захоплення як публіки, так і критиків. Усі звернули увагу на відсутність в його роботах іноземного впливу. Відомий критик Еміль Дюранті називав Куїнджі «найцікавішим серед молодих художників, у якого більше, ніж у інших, відчувається оригінальна національність». В цьому ж році художник почав працювати над картиною «Вечір в Україні», робота над якою тривала 23 роки. Творчість його тісно пов'язана з Україною. На багатьох картинах зображені українські краєвиди, «сповнені саявом», які здобули йому гучної прижиттєвої слави: «Місячна ніч на Дніпрі», «Вечір в Україні», «Дніпро вранці» та інші.

Головною картиною свого життя Куїнджі називав «Місячну ніч на Дніпрі», дивом, і міг простоювати біля неї годинами, ставився до цієї картини, як до живої істоти, розмовляв із нею, скаржився, коли було нестерпно важко. Демонстрував її в затемненій кімнаті, підсвічуючи лише кількома лампами під певним кутом, щоб імітувати справжнє місячне світло, щоб створити ефект магічного саява, що змушувало людей зазирати за полотно, шукаючи джерело світла, і викликало звинувачення в ілюзійізмі. Куїнджі прагнув зберегти секрет своєї техніки, тому люди часто намагались заглянути за картину, щоб знайти лампу.

У картині приваблювала незвичайна реалістичність світла, також висловлювалися припущення про незвичайні кольори, використані художником. На картині зображено берег Дніпра. Лінія горизонту сильно опущена вниз, за рахунок чого більшу площу картини займає небо. Світіння місяця відбивається в річці.

Його називали художником світла і звинувачували у використанні магії. Йому відмовляли у наставництві й до нього ставали в чергу на навчання. Він з крайньої бідності став одним з найбагатших митців свого часу.

Картина українського художника з Маріуполя Архипа Івановича Куїнджі, написана та вперше показана публіці в 1880 році. Несподівано «Місячну ніч на Дніпрі» було продано прямо в майстерні. Одного дня про її ціну запитав морський офіцер. Художник не мав наміру продавати картину й вказав майже фантастичну на той час суму – 5 тисяч карбованців. Почувши ствердну відповідь, був здивований, але відступатись було вже пізно. Лише після того, як офіцер пішов, художник дізнався, що до нього навідувався великий князь Костянтин.

Князь не захотів розлучатися з картиною і, вирушаючи у всесвітню подорож морем, прихопив її з собою, аби вона радувала очі.

В колекції Дніпропетровського обласного музею зберігається три роботи митця, подаровані Товариством ім. А. І. Куїнджі у 1914 році на відкриття Катеринославської картинної галереї. Це етюди «Після грози», «Хмара над полем», «Гори. Кавказ», які не виставлялись за життя художника. Тепер це одні з родзинок музейної скарбниці. Ім'я цього прекрасного пейзажиста по праву має бути вписане в історію українського мистецтва. Уже сучасники називали Архипа Куїнджі блискучим колористом і «чарівником світла». І зараз творчість його актуальна як ніколи: сьогодні стає зрозумілим, що доля культури, навіть нашої планети залежать від здатності людей поєднатися з природою, нарешті з'ясувати основи і взаємозв'язки життя на землі, вгамувати агресію і байдужість. Побачити красу навколишнього світу, знайти гармонію душі. Ці принципи сповідував і доводив творчістю Архип Куїнджі.

Місячна ніч на Дніпрі

“Місячна ніч на Дніпрі” 1880 р.

“Хмарка” 1900-1905 рр.

Картина Архипа Куїнджі з хмарию над полем, ймовірно, це його відома робота «Хмарка» (або «Хмарка над полем», бл. 1900-1905), що є невеликою, але дуже виразною і яскравою ілюстрацією його майстерності у зображенні світла та неба; вона показує універсальну красу пейзажів, де хмари є ключовим елементом, що створює атмосферу, хоча точна дата і місце створення часто невідомі, як і для багатьох його пейзажів цього періоду.

“Після грози” 1879 р.

Картина Архипа Куїнджі «Після грози» (1879) – це відомий пейзаж, що зображує природу одразу після зливи, коли темні грозові хмари відступають, а сонце пробивається крізь них, заливаючи світлом смарагдовий луг, будиночки та гору, створюючи відчуття свіжості, чистоти та магічного сяйва. Художник майстерно використовує світло і тінь, а також вільні мазки, характерні для імпресіонізму, щоб передати цей момент оновлення.

“Гори. Кавказ” 1895 р.

Картина Архипа Куїнджі про снігові гори Кавказу — це робота створена близько 1895 року, де художник майстерно передає велич засніжених вершин, ймовірно, з елементами імпресіонізму, зображуючи гру світла та кольору в гірському пейзажі.

“Українська ніч” 1876 р.

«Українська ніч» — картина українського художника Архипа Куїнджі, написана 1876 року. Картина уперше була показана 1876 року на 5-й виставці Товариства пересувних художніх виставок і мала там великий успіх.

“Рання весна” 1895 р.

Картина «Рання весна» – лірична й життєрадісна, була написана Куїнджі в 1895 році. Це полотно належить до кращих пейзажів художника. Центральне місце на картині відведено скутій кригою річці. Вона завмерла, напередодні весняного водопілля – в очікуванні перших теплих променів. У центрі, біля самого закруту – біла береза. Її стовбур, злегка нахилений до води, світлими гілками тягнеться в небо. Ще не скоро покриються вони зеленню, але вже зараз в цьому образі відчувається торжество, яке набирає силу весни. До справжнього тепла далеко, але в атмосфері картини немає місця зневірі. Очікування довгожданної весни – це вже свято.

“Веселка” 1900-1905 рр.

Вдячне і щасливе небо дарує землі свою сонячну, райдужну посмішку – веселку. Веселка поєднує небо і землю, ніби відкриває землі таємницю високого неба.

“Березовий гай” 1879 р.

Одна з найвідоміших картин Архипа Куїнджі, написана у 1879 році, яка вражає глядачів незвичайними світловими ефектами, контрастом сонця і тіні, що створюють ілюзію яскравого освітлення, а також зображує соковиті березові стовбури та гілки на тлі темного лісу, розділеного струмком, і стала символом майстерності художника у романтичному пейзажі.

“Червоний захід сонця” 1908 р.

Це його відомий твір «Червоний захід» (або «Червоний захід на Дніпрі»), створений у 1905-1908 роках, який вражає насиченими теплими кольорами, що символізують велич природи та драматизм моменту, і демонструє майстерність художника у передачі світла та атмосфери на тлі Дніпра. Це один із пізніх шедеврів Куїнджі, де він використовував свої фірмові прийоми для створення ефекту сяйва.

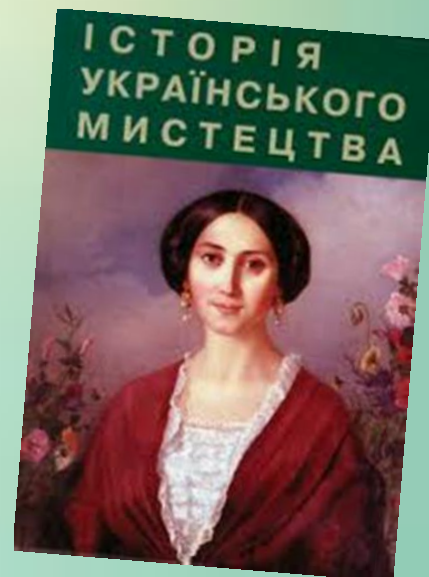
Шедеври українського живопису : від Алімпія Печерського до Казимира Малевича : альбом / авт.-упорядник Д. Горбачов. Київ : Мистецтво, 2008. 607 с.

У великоформатному альбомі репродукуються твори українського живопису XI - середини XX сторіччя від Алімпія Печерського до Казимира Малевича, які зберігаються переважно в музеях України. Автор подає нову мистецтвознавчу концепцію еволюції українського живопису.

Історія українського мистецтва : у 5 т. / за ред. Ганни Скрипник. Київ : ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, 2006 - 2011. Т. 4 : Мистецтво XIX століття. Київ, 2006. 760 с.

Четвертий том "Історії українського мистецтва" висвітлює розвиток української культури XIX ст. творчого духу народу, розвиток сучасних видів мистецтв. Розпочався етап, коли українство, пройшовши період культурного відродження і самовідданої праці громадських структур, окремих інтелектуалів та митців, виходить на рівень політичної ідеології, намагання легалізувати перед світом українську національну ідею.

Енциклопедія Сучасної України / редколегія: І. М. Дзюба та ін. Київ : Поліграфкнига, 2001 – Т. 16 : Куз – Лев. 2016. 711 с.

Енциклопедія Сучасної України - перше багатотомне видання про Україну у всіх вимірах від початку 20 століття до сьогодення. Енциклопедія подає цілісний образ новітньої України в подіях, інституціях, установах, родах діяльності, поняттях, особах. Охоплює всі сфери життя в Україні, відображає сучасні погляди на історичні події та постаті.

Енциклопедія історії України : у 10 т. / редколегія: В. А. Смолій та ін. Київ : Наук. думка, 2003 - 2013. Т. 5 : Кон-Кю. 2008. 557 с.

В енциклопедії представлено відомості про видатних громадських діячів, учених, діячів культури та мистецтва, освіти, основні історичні події України, охарактеризовано життя українців в інших державах, надано відомості про окремих видатних людей планети, тим чи іншим чином пов'язаних з Україною та про вчених, які істотно вплинули на розвиток історичної науки.

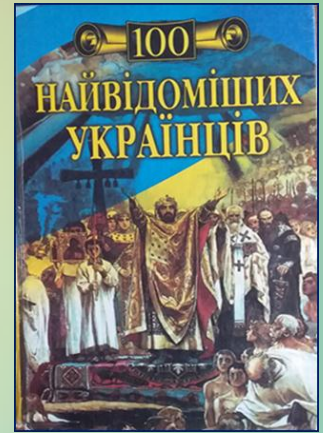

Кравич Д. П., Овсійчук В. А., Черепанова С. О. Українське мистецтво : навч. посібник : у 3 ч. Львів : Світ, 2003 - 2005. Ч. 3. 2005. 267 с.

В контексті полікультурного діалогу розглянуто розвиток українського мистецтва XVI-XX ст. Висвітлено світоглядно-естетичні засади мистецтва трансформації мистецьких стилів; ренесансне мистецтво, бароко, рококо, класицизм і романтизм, феномен авангарду, творчість митців українського зарубіжжя.

Сто найвідоміших українців : біограф. нариси / авт. ст.: М. Гнатюк, Л. Громовенко, Л. Семака та ін. Київ : Орфей, 2002. 580 с.

Сто портретів видатних представників українського народу - це долі ста непересічних постатей, які присвятили себе боротьбі і розбудові української держави, ратним подвигам і політичній діяльності, створенню художніх шедеврів, унікальних літературних творів і чудес техніки. Усіх їх об'єднує українська земля, на якій вони народилися і процвітанню якої присвятили своє життя, талант і покликання.

Нариси з історії Українського мистецтва / за ред. В. Г. Заболотного. Київ : Мистецтво, 1966. 699 с.

В книзі висвітлено розвиток українського мистецтва, простежуються шляхи розвитку архітектури, образотворчого та прикладного мистецтва, розглядаються найвизначніші пам'ятки.

